"וְדִבַּרְתָּ בָּם"

וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: שמע ישראל, דברים פרק ו פסוק ז

ה' חשון תשס"ז * 27 באוקטובר 2006

פרשת נח

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ

הנושאים בפרשה (לא מומלץ להאריך בנושאים עם הילדים, הם מובאים עבורכם):

נח מצווה לבנות תיבה
בעלי החיים מובאים לתיבה
ירידת מי המבול ארבעים יום ולילה
נח משלח את העורב והיונה
נוח יוצא מן התיבה ובונה מזבח
ברית הקשת בענן
נח משתכר
חם נענש על בזיון אביו
לוח העמים, נמרוד
דור הפלגה – מגדל בבל
משפחת אברהם נודדת מאור-כשדים לחרן

בלימוד השבת נתמקד בשאלת צדיקותו של נח
(רצוי לקרוא את הפסוקים מן התנ"ך)

פרק ו פסוקים יז

יז) וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם עַל הָאָרֶץ לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יִגְוָע:
(יח) וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי בָנֶיךָ אִתָּךְ:
(יט) וּמִכָּל הָחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ:
(כ) מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת:
(כא) וְאַתָּה קַח לְךָ מִכָּל מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ וְלָהֶם לְאָכְלָה:
(כב) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה:

שאלות לחשיבה ולשיתוף

מהי השאלה הגדולה שעולה מהמסופר?
מה התורה באה ללמד אותנו על החיים?

עוד שאלות

1. איזה מין צדיק הוא נח? במה מתבטאת צדיקותו? חישבו על הקשר בין צדיק, צדק וצדקה.
2. האם אתם מכירים מישהו שנחשב בעיניכם כצדיק? מה מאפיין את התנהגותו?
3. מה לדעתכם היה נח צריך לעשות כדי להיחשב כצדיק?
4. התורה לרוב לא מספרת לנו מה מרגישות הדמויות. מתוך מעשיהם של האנשים ודבריהם בין אנשים אנו לומדים איך הם הרגישו. על נח מסופר שאחרי המבול הוא נטע כרם ואז שתה מן היין והשתכר (בראשית ט, כ-כז). מדוע אתם חושבים שנח השתכר?

הורים יקרים שלום,

"ודברת בם" עוסק השבוע בפרשת נח. **החלק הראשון**, שנכתב במיוחד עבורנו על ידי טובה, מציע רעיונות לשיחה עם הילדים.
החלק השני, אותו כתבו הפעם שרון דבדבני-בר ואריאל ידין, מיועד לנו ההורים.
בשבוע הבא – פרשת "לך לך". הציעו גם אתם נושאים מעניינים לשיחה משפחתית. אפשר להציע אותם גם בצורת **תצלומים** או **ציורים**, או תיעוד של יצירת **אמנות** שלכם בהשראת פרשת השבוע או בזיקה אליה.

תודה על התגובות החמות לדף על פרשת בראשית.
קריאה מהנה!

העמותה לקידום החינוך על פי עקרונות קשת

המשך מעמוד קודם

איך לדעתכם נח הרגיש כשהוא יצא מן התיבה ולא היו עוד אנשים סביבו חוץ מבני משפחתו והחיות? איך אתם הייתם מרגישים? (אומרים שאנשים שותים לשכרה כדי לשכוח, כדי לא להרגיש משהו שמאוד קשה וכואב להם. יתכן שנח הבין את גודל האסון רק אחרי המבול. אז הבין נח מה יכול היה לעשות כדי לשנות את רוע הגזירה.)

ולסיום

לא מסופר בפרשה שלנו שנח ניסה להפסיק את מעשי החמס **ולדבר** אל לב בני דורו לחדול ממעשיהם הרעים. אין כמעט דיבור ישיר של נח בפרשה. בפעם הראשונה שהוא מדבר הוא פונה לבנו הצעיר ומקלל אותו.
האם יתכן שיש קשר בין שתיקתו הרועמת של נח כשקיבל את הציווי לבנות את התיבה לבין דיבורו הזועם כלפי בנו שבייש אותו? מה לדעתכם יכול להיות הקשר?
(אדם שלא לוקח אחריות על סביבתו ומציל רק את עצמו ומשפחתו סופו שבניו ילמדו ממנו ויזלזלו בו.)
מפרשת נח (**בראשית ט, א-ז**) חז"ל לומדים על המצוות המוסריות הבסיסיות המוטלות על כל המין האנושי.

שבע מצוות בני נח

איסור עבודת אלילים; איסור גילוי עריות; איסור רצח; איסור אכילת איבר מן החי; איסור קללת ה'; איסור גזל; דינים שבין אדם לחבר **על פי מסכת סנהדרין דף נו, ע"א;**

מידע נוסף על כך:
http://www.mikragesher.org.il/titles/encyclopedia/300/sheva_mitzvot.htm

שבת שלום

טובה אביחי קרמר

החודש ושמותיו וסתיו

השבוע הוא השבוע הראשון של חודש חשון (התחיל ביום שני) – או בשמו הנכון יותר: מרחשון.

מרחשון הוא החודש השני בלוח השנה העברי, בספירה המקובלת. במקרא החודשים נמנים מניסן, ויוצא שמרחשון הוא החודש השמיני. ומכאן שמו: וָרְחֶ֣שְׁוָן (warchu-shman), אשר בבבלית פירושו ירח-שמיני. האותיות ו"ו ומ"ם מתחלפות. יש דעה שהשם נובע מהצירוף מרחש-ון. "ון" בפרסית זה מים, לכן מרחשון = רחש המים.

בתנ"ך, בספר מלכים א, (ו, לח) נקרא החודש "בול":
"וּבַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה בְּיֶרַח בּוּל, הוּא הַח֣וֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי, כָּלָה הַבַּיִת, לְכָל-דְּבָרָיו וּלְכָל-מִשְׁפָּטָו; וַיִּבְנֵהוּ, שֶׁבַע שָׁנִים."
מדובר בסיום בניית מקדש שלמה (בית ראשון).

התלמוד הירושלמי במסכת ראש השנה (פרק א, הלכה ב) מסביר את מקור השם בול:
"בירח בול: שבו העלה נובל והארץ עשויה בולות בולות. שבו בוללים לבהמה מתוך הבית."
"העלה נובל" – כלומר על שם השלכת של הסתיו. "בוללים לבהמות מתוך הבית" – כי אין מרעה בשדות.

חודש חשון כולל כמה מאורעות מעניינים, למשל: כיבוש ירושלים על ידי צאלח א-דין, הופעת החוברת "אוטואמנציפציה" של פינסקר, הקמת מזכרת בתיה (עקרון), הצהרת בלפור, זכייה של ש"י עגנון בפרס נובל, רצח רבין.

יותר מכול, אני חושב שחודש חשון מסמל את הסתיו. נגמרו החגים, נשבר השרב, יורד היורה, מתחילה השלכת. ב-ז' חשון (יום ראשון) מתחילים בתפילה "לשאול על הגשמים" – כלומר לבקש "ותן טל ומטר לברכה".

אני בוחר לסיים בשיר של אלכסנדר פן, "ארץ זבת...":

הלילה בז לתחנוני כוכב,
יְלֵל-תנים – אל מול שופר הסער.
וּבְבָלוֹאֵי ענן, כרמז מֵהֶבהב,
צולל ומתהפך הסהר.

סמטה פרוצה. עכבר הסנוֵרים
תוקע כְּרָסומיו בערמת החשך.
פנס רעב לאור. ושקט-אין-עוברים.
ורוח, רוח עז ממטיר צלילי-נְח֫שת.

מנדוד בַּגֵּרושים חזרתְּ שוב, הסְתָו!
תֵּר֫ם ותתאדר עֲצֶרֶת ענניך
המקטירה ללב
את זעף מַסָּתָהּ
וְעֶצֶב הַקֶּלֶל שבעיניך.

נִתְּנָה עלי חֲמַת החנק בחולות.

(הו, ארץ עֲשֵׁנָה, כבי את כבשניך!)
אל בואך, הסְתָו,
כל כליותי כלות.
עד בואך, הסְתָו, חיי בין הַשְּׁנַיִם.

אריאל ידין

ערש הסמלים הלאומיים

בסיפור תיבת נח, אותו אנו קוראים בפרשת שבוע זה, נח לומד על סופו של המבול כאשר היונה ששלח חוזרת אליו כשהיא מחזיקה במקורה ענף של עץ הזית: "וַיְשַׁלַּח אֶת-הַיּוֹנָה, מֵאִתּוֹ--לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה... וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב, וְהִנֵּה עֲלֵה-זַיִת טָרָף בְּפִיהָ; וַיֵּדַע נֹחַ, כִּי-קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ."

מאז הפכה היונה המביאה ענף זית **לסמל** לשלום ולשאיפה לו.

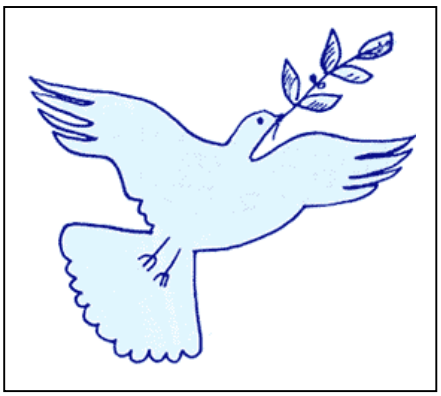

יונה עם עלה של זית – סמל השלום

שני ענפי זית נמצאים גם ב**סמל** מדינת ישראל, יחד עם מנורה בת שבעה קנים והמילה "ישראל" הכתובה מתחתיהם. המנורה, אף היא מהווה **סמל** יהודי מסורתי: סמל להמשכיותו של העם היהודי מן העבר אל העתיד.

סמל מדינת ישראל

בשבת זו נציין על פי לוח השנה הלועזי תאריך חשוב נוסף למדינת ישראל: ב-28 באוקטובר בשנת 1948, כ"ה בתשרי תש"ט, כחצי שנה לאחר קום המדינה, החליטה מועצת המדינה הזמנית (אז עוד לא הייתה ממשלה ועדיין לא נבחרה הכנסת) כי הדגל הכחול-לבן המוכר לנו היום יהפוך לדגל מדינת ישראל.

מה הופך את ההחלטה הזו לחשובה? לכאורה הדגל הוא יריעה של בד שעליה צורות, צבעים וסמלים. אבל, דגל הוא הרבה יותר מזה: דגל הוא **סמל** ולכן יש לו חשיבות גדולה בעבור הציבור שאותו הוא מסמל.

בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה, הכיר בכוחו של הדגל כסמל לאומי ובשנת 1895 הוא כתב: "דגל, מה זה? כלונס ומטלית אריג? – לא. דגל הוא למעלה מזה. בדגל אפשר להוליך בני-אדם לכל מקום. למען הדגל בני-אדם חיים, ועליו הם נהרגים. הדגל הוא הדבר שלמענו מוכנים בני אדם למות, אם אך חונכו לכך".

דגל ישראל מורכב מסמלים, המייצגים את העם היהודי: צבעי הדגל הינם שני פסי תכלת על רקע לבן כצבעי הטלית הלבנה ופסי התכלת המעטרים אותה. במרכז הדגל מצויר מגן דוד, שהוא סמל עתיק של עם ישראל: המסורת היהודית מספרת כי דוד המלך נשא על מגִנו סמל זה, ולכן הוא נקרא "מגן דוד".

מתי נוצר הדגל הכחול-לבן הראשון? בשנת 1885, בימי המושבות הראשונות, בחגיגות 3 שנים להיווסדה של המושבה ראשון לציון (גם המושבה מזכרת בתיה עשתה אז את צעדיה הראשונים), הניף לראשונה ישראל בלקינד, שהיה ראש חלוצי ביל"ו, דגל כחול-לבן.

שנים מאוחר יותר, דוד וולפסון, מראשי התנועה הציונית, הציע לשלב את הטלית עם מגן דוד בדגל התנועה: "בפקודת מנהיגנו הרצל באתי לבאזל, כדי לעשות את כל ההכנות לקונגרס הראשון. בין השאלות הרבות שהעסיקוני אז הייתה אחת... באיזה דגל נקשט את אולם הקונגרס? מה הם צבעיו? הן דגל אין לנו. והנה הבהיק רעיון במוחי: הרי יש לנו דגל. לבן כחול. הטלית אשר בה נתעטף בתפילתנו - טלית זו היא סמלנו. נוציא נא את הטלית מנרתיקה ונגולל אותה לעיני ישראל ולעיני כל העמים. הזמנתי אז דגל כחול לבן ומגן דוד מצויר עליו. וכך בא לעולם דגלנו הלאומי".

שרון דבדבני-בר

"וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת
תְּהוֹם, וַאֲרֻבֹּת
הַשָּׁמָיִם; וַיִּכָּלֵא
הַגֶּשֶׁם, מִן–הַשָּׁמָיִם.

וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל
הָאָרֶץ, הָלוֹךְ וָשׁוֹב."

(בראשית ח, ב–ג)

התמונה באדיבות לשכת העיתונות הממשלתית

העמותה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת